

Katoliški shod in Orli.

V. katoliški shod je prvi, ki se bo obširneje baval z orlovsko organizacijo. Pri IV. katoliškem shodu so Orli pač že v velikem številu nastopili, toda v odsekih se orlovska organizacija ni izrecno obravnavala.

Sedaj pa so dani najnujnejši razlogi, da katoliški shod posveti orlovski organizaciji čim večjo skrb. Zakaj?

Na eni strani se je orlovstvo razvilo iz preprostega telovadnega odseka izobraževalnega društva v izobraževalno in vzgojno mladinsko organizacijo, prav tako, kakor si jo je pokojni dr. Krek zamislil. Odseki so prvotno dajali mladostnim članom izobraževalnega društva le priliko, da telovadijo, kakor daje pevski odsek priliko, da se vežbajo v petju, ali tamburaški odsek priliko, da se priučijo tamburanju, zato se katoliški shod s telovadnim odsekom ni posebej pečal. Tekom časa — posebno pa v zadnjih letih, pa je postal telovadni odsek samostojna družina ali družčina mladih ljudi, ki dobivajo v tej družini ne samo priliko za telovadbo, temveč vso izobrazbo in vzgojo, ki jo more mlad človek dobivati v organizaciji. Ni se sicer telovadni odsek docela še razvil v tej smeri, toda razvoj se hitro vrši. Orel je postal samostojna mladinska izobraževalna in vzgojna organizacija, s tem je prevzel nase tako veliko, dalekosežno in odgovorno nalogo, da katoliški shod ne more iti mimo. Zakaj katoliški shod postavlja nove, sedanjim razmeram odgovarjajoče smernice, kako vršiti prerod slovenskega ljudstva na temelju Kristusovih resnic

— zato ne more in ne sme mimo mladine. Jedro slovenske mladine pa je danes zbrano v orlovstvu.

Na drugi strani pa so sijajno in rafinirano organizirane nevarnosti za poštenost, нравnost in vernost slovenske mladine postale tako velike, da se mora vsak Slovenec, ki ljubi mladino in mu je na srcu bodočnost našega naroda, ustaviti in premisliti, kaj je treba ukreniti, da ta povodenj duševnega strupa, s katerim se umetno in nasilno napaja naša mladina, ne bo preplavila vsega in pogubila na tisoče mladih duš.

Zato se bo letošnji katoliški shod obširneje baval z orlovsko organizacijo.

Kaj pričakujejo Orli od katol. shoda?

1. da se razvoj od prvotnega telovadnega odseka v izobraževalno in vzgojno mladinsko organizacijo z veseljem in zadovoljstvom ugotovi in prizna. Zakaj kdorkoli zasleduje delo v orlovski organizaciji, mora priznati, koliko ogromnega izobraževalnega in vzgojnega dela se izvrši v orlovskih odsekih s telovadbo, poslovnikom, poslovanjem, fantovskimi večeri, prireditvami, Čebelico, s tečaji, tekmami, raznimi odredbami proti veseljačenju itd. Sedanja smer naj se zato ne samo strogo drži, temveč čimbolj razširi in izpopolni. V ta namen naj katoliški shod pozove vse naše izobraženstvo, duhovsko in svetno, naj v čim večjem številu po svojih zmožnostih in močeh sodeluje pri orlovstvu. Zakaj vse to na široko zasnovano izobraževalno in vzgojno delo potrebuje močne opore izobraženstva, brez katerega je tako delo nemogoče.

2. Da se opozori vsa slovenska katoliška javnost, v prvi vrsti pa stariši na velik pomen mladinske organizacije, ki je domači vzgoji v močno oporo. Dosedaj žal še vedno večina naših starišev smatra naše orlovstvo za nekako športno in paradno organizacijo, v katero puščajo svoje otroke največ zato, ker jim privoščijo malo razvedrila in zabave. To naziranje mora prenehati. Orlovska organizacija je najprej izobraževalna in vzgojna, potem šele zabavna in paradna. Zato stariši pošiljajo svoje sinove zato v organizacijo, da se le-ti v njej marsičesa nauče, kar v življenju potrebujejo in česar se doma ne morejo naučiti in da imajo kot fantje v organizaciji pošteno fantovsko družino.

3. Da je treba v očigled številnim nasprotnikom, ki z vsemi sredstvi skušajo mladino spraviti na kriva pota ter zamoriti v njej vernost ter čut npravnosti, ustvariti, v mladinski organizaciji enotno fronto. Vsako nepotrebno cepljenje moči pomeni izgubo. Vsako vojskovanje na svojo pest pomenja poraz. Zato je enotno vodstvo za vso mladinsko organizacijo nujno potrebno.

V. katoliški shod naj bo mejnik v zgodovini orlovstva. Dočim je do sedaj orlovska organizacija porabila večji del svojih moči v svojo notranjo poglobitev in notranji razvoj, bo odsedaj naprej njeno geslo: v sleherni faro pošteno fantovsko družino, kar se pravi toliko kot: v sleherni faro orlovski odsek!

○○○○○○○○

Disciplina ob katoliškem shodu.

Katoliški shod ni noben zabaven zlet, najmanj za orlovsko organizacijo, temveč vojni pohod. Orlovskao rganizacija mora izvesti ob katoliškem shodu pri lastnih prijateljih in neprijateljih veliko propagandno nalogo, nasprotnikom pa izsiliti spoštovanje.

To pa bo mogoče le, če bodo orlovske vrste nastopile z največjo disciplino. Zakaj po nobeni lastnosti se vrednost in kakovost mladinske organizacije bolj ne ocenjuje kot po disciplini. Naravno: disciplina so krila, katera organizacijo nosijo.

Zato 1. disciplina, 2. disciplina, 3. disciplina!

Tekmovalci naj pridejo v petek zvečer. Prenočišča bodo preskrbljena za vse, ki se naprej javijo, da žele prenočišč.

Tekme se začno v soboto zjutraj točno ob sedmih na Stadionu. Pred tekmo je za tekmovalce ob šestih sv. maša v cerkvi pri sv. Krištofu pri Stadionu.

Telovadci in telovadkinje pridejo tekom sobote dopoldan. Popoldan točno ob treh je skušnja na Stadionu.

Prenočišča bodo preskrbljena. Odej ne bo, ker jih ni možno toliko oskrbeti.

Drugi dan z jutranjimi vlaki pridejo Orli-netelovadci in Orlice-netelovadkinje.

Za sprevod se postavijo Orli na Dunajski cesti od Gospodarske zveze do kavarne Evropa po okrožjih: 1. ljubljansko, 2. belokranjsko, 3. celjsko, 4. dijaško, 5. konjiško, 6. koroško, 7. kranjsko, 8. Krekovo, 9. krško, 10. ljutomersko, 11. mariborsko, 12. novo-meško, 13. prekmursko, 14. ptujsko, 15. ribniško, 16. savinjsko, 17. starotrško, 18. šmarško-rogaško, 19. trboveljsko, 20. trebanjsko, 21. triglavsko, 22. vrhniško, 23. kamniško.

Da bo vsako okrožje vedelo za svoj prostor, bodo postavljene tablice z napisi.

Orli-civilisti se postavijo med kavarno Evropa in Kmetsko posojilnico in sicer skupno brez ozira na okrožja.

Kroji so silno velikega pomena. Zato naj noben kraj ne ostane doma.

Na kar pa je posebno treba paziti, je pa to, da so kroji čedni in snažni in **po predpisih**. Zato izrecno opozarjamo brate na sledeče:

a) Kroji ne smejo biti umazani in povaljani, pač pa lepo **zlikani**.

b) Strogo so **prepovedani**: rjavi čevlji, gamaše, črni pasovi, ožji pasovi, kot so predpisani, prekratka peresa.

c) Opravljen mora biti vsakdo **brezhibno**. Na nikomur se ne sme opaziti najmanjša zanemarjenost pri obleki.

d) Razloži naj se fantovskemu sestanku tozadevni članek v 7. številki naše redne okrožnice.

e) Odsekovni načelniki so osebno odgovorni za brezhibnost in ličnost krojev.

Polkroji so prepovedani. Kdor torej nima popolnega kroja, naj pride civilno oblečen. Kdor ima torej samo čepico, ali mu manjkajo hlače itd., naj pride civilno z znakom in se postavi med Orle-civiliste, ki bodo korakali za Orli v krajih.

Opozarjamo na sledeče:

Zvečer po desetih ne sme noben kraj več na cesti, posebno pa je prepovedano ostati v gostilni čez deseto uro. Tisti, ki pridejo od prirediteljev, ki se nehalo po desetih, naj se skupno po najkrajši poti podajo v prenočišča. Posebne orlovske patrulje bodo v tem oziru strogo nastopale.

Spominjamo na Brno, ki je bilo zvečer ob polenajstih kakor izumrlo.

V vlakih naj se vozijo kolikor bo to mogoče, Orli skupaj, Orlice skupaj. Naj se obnašajo čim bolj mirno in dostojno, zakaj mnogo sodb bo tedaj izrečenih o Orlih in vsako nelepo obnašanje umaže celo organizacijo. Bratje predsedniki in načelniki, ponovno spomnite člane na dolžnost lepega in finega obnašanja na kolodvorih in v vlakih.

Želimo, da bratje za čas katoliškega

shoda čim manj pijejo. Pijanost se bo strogo kaznovala po § 124. Poslovnika.

Skupna prehrana bo preskrbljena za tiste, ki bodo naprej plačali določeno vsoto. Podrobnejša pojasnila pravočasno slede.

Vsa natančnejša navodila bodo še sledila deloma po časopisih, deloma po okrožnicah. Naj jih vsi člani pazljivo zasledujejo.

Bratje! Ne pozabite: ne greste k zabavi, temveč na vojni pohod, ki mora biti discipliniran kot urejena armada. Bog živi

oooOoooo

Dr. Ivan Pregelj.

Virago victrix.

Povest iz naših dni.

8. Kletev-hudičeva setev.

Kaplan v Podgorju se je dvignil od skromne večerje, da bi šel med brate Orle k fantovskemu večeru. Pa prav nič še ni bil pomislil, kaj naj govori. Veliki praznik na Brezjah se je namreč čudno hitro bližal in vse mišljenje in delovanje med fanti se je bilo usredilo v spopolnjevanju telesnih vaj, dočim je duševni del njihovega družinskega bratstva nekam shromel. Duhovni pastir in ljubeči brat svojih mladih društvenikov je čutil, da je baš v tednih pred slavljem potrebna njegovi četi še druga poglobitev mimo telesne dovršenosti. Pa sam ni vedel, kje bi zajel v globino. Njemu je bilo vse jasno in zlata knjiga je tudi govorila lepo, a vsega tistega, ki najbolj krepko prime in odločuje za duševno rast mladega človeka za vse desetletje, ni mogla dati ne njegova bogoslovna izobrazba ne sladki katekizem Terseglavove knjige.

Skoraj nemiren in sam s seboj nezadovoljen je vstal kaplan, vzel klobuk, zaklenil svojo sobico in šel. Stopil je prvi mrak poletne noči in krenil proti društvu. Troje fantov je stalo sredi ceste, koder je šel. Vogal trgovčeve hiše ga je zakrival do zadnjega. Tedaj je kaplan slišal nekoga zakleti tako grdo, da ga je zaskelilo v dno duše. Ne toliko kletev, ampak usta, ki so se bila odprla za gnusno besedo, so ga prevzela. Stopil je izza vogala, pa je njega samega bilo sram, da se ni ozrl po fantih, ki so tam stali in utihnili, ko je prišel. On pa je vedel in vzdihnil:

„Pavle, moj brat Orel, pa kolne kakor Mažar“.

In še bridkeje je občutil v svoji bogoslovsko zaneseni jezi svetega Dalmatinca Jeromina:

„Hudič, bom rekel. Morda imajo to razvado še drugi. Fantje, vam bom koj

pokazal hudiča in njegovo taščo. Kletev pa kvanta! Pa da bi jo še moji fantje ljubili, to lepo dvojico? Seveda, še tega se mi je treba, pa še prav te dni pred velikim praznikom na Brezjah“.

Stopil je krepko in odločno. Duhovni vodja svojih bratov Orlov je vedel, kaj mu je govoriti tisti večer med mladimi. Našel je bil naslov in jedro svoji vzgojni uri in bil vesel.

Ko je stal med svojo družinico, je rekel: „Fantje, nocoj bomo kleli in kvantali!“

Osuplo so se ozrli fantje po njem. Močni Janez je vzkliknil: „Ni hudirja!“

„Tako sem se zmisli,“ je dejal kaplan, „da je včasih tisto, kar na cesti pobereš, tudi vredno, da ga prebrskaš. Pa sem res mimogrede pa prav nehote nocoj, ko sem med vas šel, nekaj takega pobral. Saj sem že povedal kaj. Zato pa, fantje, posluh. O tem se bomo nocoj pomenili, da je kletev in kvanta, oboje z enega štanta, hudičevega namreč.“

Močni Janez je prikimal pritrdjeval. Sam sebi je dobri fant že štel sodbo, da misli gospod kaplan prav njega. Duhovnik pa je šel mirno za lici svojih fantov. Ko je našel med njimi Pavletovo, je začel govoriti . . .

* * *

„Molitev je Abeljev dar, kletev pa je krik nesrečnega Kajna,“ je zaključeval govornik svoje besede. „Kdaj je človek lep? Kadar moli. Kdaj je najgrši? Ko kolne in kvanta. Tisto je namreč človek, kar na jeziku nosi. Kdor mora kleti, ni srečen. Srečna in v Bogu vesela mlada duša sploh kleti ne zna. Ne izgovarjajte se, da beseda še ni konj. Vem, da je tako in da beseda sama po sebi še ni največje zlo, da je pravo zlo šele očitni upor proti Bogu. Pa vam rečem, fantje! Kaj bi rekli vitezu, ki bi

služil visokega gospoda, umiral za svoj visoki življenski poklic, pa bi v boju za svoje svetinje klical imena, ki niso častna? Hinavec bi mu rekli ali pa norec. Še eno povem. Naša ljuba Mati božja je v tako šolo hodila, da jo presneto zaboli v ušesa, pa četudi brez hudega namena in zlobne želje pokazujete, da nimate opranih ust. Naša nebeška Gospa, kateri se bomo v kratkem poklonili na Brezjah, se joče, če sliši Vaše „hudiče,“ „zlodje,“ „pri moji duši“ pa še tisto našo gorenjsko krepkost o „krvavi.“ Ne, fantje! Kadar na sejm pridemo, tistega štanta ne bomo iskali, kjer hudič sedi pa svoje blago ponuja. Kletev-hudičeva setev, naj jo žanje sam. Kvant — s peklenskega štanta. Sam naj se zlomek zadavi ob svojem govnu.“

* * *

„Pavle,“ je dejal dobrohotno kaplan fantu, ki je bil zadnji povod večernemu razmišljanju, „Pavle, tebe tudi nekaj zadene, kar sem povedal.“

„Vem,“ je odvrnil Pavle čudno samostojno. „V cerkvi pri pridigi bi me bilo bolj prišlo.“

„V cerkvi pri pridigi, Pavle,“ je odvrnil duhovnik, „bom povedal drugače.“ Pogledal je fantu naravnost v oči in udaril:

„Če boš prišel poslušat. Zadnjič te ni bilo.“

Pavle je povsili oči. Spomnil se je nedelje, ko je pozno zjutraj vstal od Jerajevih s Cirilom in njega prijatelji, prišel ob prvem dnevu domov in legel in zamudil nedeljsko mašo — prvo v vsem svojem dotedanjem življenju. Pa je trenutno zrastle nevolja vanj in je vzkliknil:

„Hudič, saj sem bil v Zalesju. Kako neki naj bom pri vaši pridigi v Podgorju?“

„Spet si zaklel,“ je dejal duhovnik bridko. Kaj bi bil šele rekel, da je vedel, kako ga je Pavle nalagal.

„Vohunijo,“ je verjel Pavle, ko se je poslovil od duhovnega, „vohunijo“. To je vse in še blagoslov tega našega orlovstva. Drug glas v njem je govoril:

„Če si stopil med orlovske vrste, drži se pravil, ki ti jih nalaga društvo.“

„Hinavci so, pa ne bratje,“ je prepričeval zopet prvi glas.

„Hinavec si ti sam, ki se pravil ne držiš pa vendar ne izstopiš,“ je govoril drugi glas.

„Hudič prekleti,“ je dotrpel fant. Bil je že na polu pota domov. Iz žalosti in tegobe se je jemala kletev vanj. Če bi bil ostrovidnejši, bi se bil mogel preveriti, da sam prav očitno razkriva samega sebe in svojo notranjo žalost z besedo, ki ji je oče nesrečni morilec svojega brata — Kajn . . .

Beseda kaplanova je zagorela bridko v njegov spomin. Padla je bridko v peščeno zemljo. Ni vzkalila. Zemljo je bil zastrupil nevoščljivcev in zapeljivcev, ki je prvi ustvaril strašno zlo — upor.

Pavle je bil Orel. Tisto uro pa še ni vedel, da od kletve do upora, od omahljivosti do izdajstva ni nič več nego en sam korak.

Sredi poti se je Pavle ukrenil.

„Zakaj me dražijo?“ je mislil in se sam pred seboj opravičil. Šel je k Jeraju. Pred krčmo, iz katere je pela kvantarska pesem, je postal neodločno in se ozrl. Od daleč se je svetlikala luč. Poznal jo je. Bila je luč iz tihe in čiste dekliške sobice pri Jeranu. Jeranova Ana se je odpravljala spat. Pred malim oltarčkom lurske Matere je klečala in molila večerno molitev. Molila je za domače in drage rajne in še za žive. In potem je zaključila:

„Za prijatelje in sovražnike in še za Pavleta, oče naš . . .“

„Še za Pavleta . . .“

Za Pavleta, ki je takrat znova podlegel in vstopil v svetišče kletve in kvante . . .

Prokleti hudič, da si tako močan.

♦♦♦♦♦

Fr. P.

Iz življenja katoliškega junaka!

(Dalje.)

Ko sta izšli prvi 2 števiki lista „La Nacion“ (narod), sta napravili na ves narod tako globok vtis, da je Urbina kar hromel jeze. Zapretil je Morenu, da ga takoj zapre in izžene, ako lista ne ustavi v tem trenutku. A junaški Garcia mu pošlje lakonični, špartanski odgovor: Če bi ne imel že nobenega drugzga vzroka, da držim list naprej, mi zdaj veleva to že čast; kajti sramotno je molčati iz bojazni.“

Za svojo domovino, za vero in čast je moral v pregnanstvo ter je kot tak živel tri leta tudi v Parizu, od l. 1853—1856. Tu je delal in študiral in molil, vse pa v res junaški meri. — Če tudi je študiral po 16 ur na dan, se mu je to zdelo vendarle še premalo; hotel je prihraniti resnemu delu celo tiste minute, ki jih je posvečal razvedrilu — kajenja. Kot vsi Amerikanci je bil tudi naš Gabrijel Garcia Moreno hud

tobakar. Predno je odpotoval na Francosko, se je preskrbel na antilskih otokih z bogato zalogo smodk najboljše vrste. Ko se nekega dne poslavlja od njega prijatelj, ki se je ravno vračal domov v Ekvador, mu ponudi G. Moreno za na pot zaboj, v katerem je bil njegov zaklad. Prijatelj ga opozori: „V celem Parizu ne dobiš tako izborne robe, jaz sem pa vendar namenjen, da se povrnem k njenemu izvoru.“ „Le vzemi!“ odvrne Garcia; „izkažeš mi s tem veliko uslugo. Jaz moram študirati in vedno samo študirati, zato ne maram izgubiti niti toliko časa več, kolikor ga je treba, da si zažigam te nesrečne cigare.“

Fantje, Orli, ki ste močni prijatelji z gospodom Nikotinom, kdo izmed vas si upa pomeriti se z našim Morenom? — A še večjega junaka se je izkazal v Parizu v verskem oziru. Nekoč se izprehaja v vrtu Luksemburg z nekaterimi rojaki, ki so bili tudi politični izgnanci; njihovi verski nazori pa so bili popolnoma različni od Morenovih. Razgovarjali so se ravno o nekem nesrečnejšu, ki je bil tako zakrknil v brezverstvu, da se je celo spričo smrti branil prejeti sv. zakramente. Nekateri, ki so se radi bahali s svojim brezboštvom, so menili, da je tako ravnanje popolnoma v redu. „Zakaj,“ tako so izvajali, „ta človek je napravil svoj sklep ob času, ko je bil še pri jasni zavesti in je imel svojo voljo še popolnoma v oblasti.“ G. Moreno pa je trdil: čeprav se da verska brezbriznost v človeškem življenju razlagati iz lahkomiselnosti in raztresenosti, ki jih prinaša vsak dan, vendar smatra on brezbožnost, ki vztraja do roba groba, za pravo pošastnost. Nasprotniki jamejo zdajci napadati katoliške dogme (verske resnice), a so se kmalu prepričali, da imajo posla z močnejšim. S svojo žarovitostjo in neizprosno logiko (doslednostjo v umovanju) je razmetal vse puhle ugovore njihovega bistroumja. Poln ognja jim je skušal dokazati ne samo resničnosti, ampak tudi suvereno (najvišjo, od vsega neodvisno) veličino in idealno lepoto krščanskih skrivnosti. Tedaj pripomni eden izmed rojakov z nasmehom: „Z besedo se umete prav lepo postaviti za vero, dragi moj; v dejanju pa, se mi zdi, tega ne kažete prav posebno. Kdaj ste bili pa zadnjikrat pri spovedi?“ —

Kot žareč blisk posveti v temno noč, tako je pokazala G. Morenu ta kratka opazka njegovo nedoslednost in mu je legla kot cent težko na srce. Za trenotek je pomolčal, potem pa je vprič svoje ostro oko v nasprotnika in rekel: „Napadli ste me z osebnim razlogom, ki se vam zdi danes

morda izvrsten, a jutri — dam vam svojo častno besedo — ne bo držal več.“

Ločil se je od družbe, šel v svojo sobico ter si ogledal svoje dušno stanje zadnjih let. Še tisti večer je šel k spovedi, je sklenil, da bo odslej izpolnjeval svoje verske dolžnosti z gorečnostjo svojega destinstva do smrti in je to tudi izpolnil. — Povprašaj, prijatelj, odkrito samega sebe in odgovori, če ni to junaštvo?

Štiri leta predsedništva Urbinovega, ki so tlačila nesrečni Ekvador kot štiri stoletja najsramotnejšega suženjstva, so minula in na njegovo mesto je prišel nič boljši general Robles. Pod njim je sklenil kongres t. j. narodna skupščina amnestijo vseh političnih prognancev in G. Moreno je zopet poljubil nad vse ljubljeno domačo zemljo. Nastopile so grozote meščanske vojske, ki so večkrat prisilile Morena, da je tvegaj za korist in pomiritev ljudstva življenje v najdrznejših junaštvih, ki prav nič ne zaostajajo za največjimi viteškimi deli srednjega veka.

Dne 1. maja 1. 1859. je vzbuknila meščanska vojska, novi vladi na čelo so postavili Moreno. Neskončno težak je bil boj te vlade, ki ni imela ne denarja, ne orožja in streliva, ne izurjenih vojakov proti nasilniku Urbini, ki je razpolagal z 1200 boja vajenimi možmi. Kljub ponesrečeni bitki pri Tumbuco in drugim nesrečam je vendar ostal slednjič Moreno na čelu poštenega ljudstva, izdajalci njegovih najsvetejših dobrin Urbina, Robles in Franco pa so morali iz dežele. Prezanimivi so zadnji Morenovi boji s Francom, gubernatorjem v пристanišču Guayaquil, ki je imel s pomočjo sosednje peruvanske republike vsa potrebna sredstva za dolgo državljansko vojsko. Moreno je zdaj dobro vedel, česa je potreba za zmago v vojski in prevzel je kot začasni predsednik vse vloge, kar si jih le moreš misliti: nabiral je vojaške novince, jih sam tudi vadil, bil je inženier, diplomat, general, obenem pa glavar države. Ko je bilo vse dobro pripravljeno in so bila vsa njegova prizadevanja, da bi napravil mir brez kaplje krvi, pri efijaltskem Francotu brezuspešna, se je začel odkrit boj, ki je tudi hitro in slavno končal s porazom izdajalcev domovine.

Par zgledov junaštva iz teh bojev.

Dne 7. novembra 1. 1859. je nadzoroval G. Moreno posadko v Riobambi, v kateri je bilo precej nekdanjih Urbinovih vojakov in raznih Francovih podkupljencev. Sredi noči se ti vojaki pobuniijo proti vladi in njenemu načelniku. Moreno mirno premišluje, kaj mu je storiti. Tedaj stopi preden poveljnik Caverio in mu z oholostjo upor-

nika zapove, da takoj podpiše listino, v kateri se odpoveduje mestu, ki mu ga je bilo zaupalo ljudstvo. — „Nikoli!“ se glasi ponosni Morenov odgovor. In ko mu jame komandant groziti, ga prekine Garcia brez strahu: „Dovolj: moje življenje lahko uničite, a nihče izmed vas nima dovolj moči, da bi zlomil mojo voljo.“ Nato ga vklenejo in mu namignejo, da je drugi dan njegov poslednji, ako ne izpremeni svojega sklepa. — Častniki in vojaki so se bili medtem razkropili po mestu, ropali, pijančevali, počenjali grozovite nesramnosti in pustili pred ječo samo nekaj stražnikov, ki so se čutili neznansko nesrečne, ker niso smeli za tovariši.

En sam mož je čuval v sosednjem prostoru sobo našega jetnika. Ko se je bil ta za vsak slučaj pripravil na smrt, dobro poznavajoč upornike, je hladnokrvno razmišljal, kako bi mogel ulti. Skozi majhno okno je videl na cesti ostale straže, ki so gledale nevoljno za tovariši; sklepal je, da bo njihov nagon premagal v njih čut za pokorščino in dolžnost — da bodo popustili svoja mesta in se tudi udeležili plena in pijače.

V tem hipu stopi v sobo sluga zvestega njegovega prijatelja, ki se mu je bilo posrečilo doseči ta obisk in ga opozori, da z lahkoto ubeži, ako le prepili železne palice v oknu; ko bo zunaj, bo našel pred mestom osedlanega konja, na katerem lahko ubeži.

„Povej svojemu gospodu,“ odvrne ujetnik, „da bom sicer res šel proč odtod, toda ne skozi okno, ampak po istem potu, po katerem sem prišel.“

In res se je zgodilo, kar je bil slutil. Goreči stražarji so po vrsti izginjali in prepustili nadzorstvo edinemu tovarišu v notranjščini poslopja. Zdaj stopi Garcia Moreno k temu možu in mu reče v tonu gospodarja ali velikoveč sodnika: „Komu si prisegel zvestobo?“

„Glavarju države“, prepadeno odgovori vojak.

„Postavni načelnik države sem jaz. Meni si dolžan pokorščino in zvestobo. Tvoji častniki so uporniki in krivoprisežniki. Ali te ni sram, da jim pomagaš in tako izdajaš Boga in svojo domovino?“

V grozi se spusti vojak na kolena in prosi milosti.

„Milost boš prejel, ako me ubogaš in storiš svojo dolžnost.“ Par trenutkov nato je bil G. Moreno zunaj ječe in kmalu nato je dirjal na vso moč na konju proti Calpi. Tu naleti na 14 zvestih mož, ki se mu ponudijo, da gredo z njim, če treba, v vodo in ogenj. Takoj dirjajo nazaj v Riobambo. V izropanem mestu je vladala tista gluha tišina, ki prihaja navadno po divje in razbrzdano preužitih nočeh. Nekaj voditeljev je bilo s plenom obloženih izginilo iz mesta; drugi pa, med temi kapitan Palacios, glavni kolovodja upora, so ležali v težkem spanju kot ubiti od pijančevanja. Brez obotavljanja je dal G. Moreno Palaciosu z najhujšimi prekucuhi zgrabiti, peljati na mestni trg in soditi po vojnem pravu. Čez pol ure potem so sodbo tudi izvršili, prestrašeni vojaki brez discipline pa so se vrnili k redu, ko so videli, da je „močen mož“ njihov gospod.

(Dalje prihodnjič.)

•••••

K. V.

Dihalni organi in dihanje.

(Dalje.)

Dihanje se stalno pomnoži in poglobi, če je dihalna površina na kak način zmanjšana; ker v teh slučajih navadno dihanje ne zadostuje, moramo dihati globokeje, da ustvarimo ravnotežje.

Enako povečano dihanje nastopi tudi pri mišičnem delu; pri tem si tvori ogljikova kislina in to moramo z dihanjem odpraviti iz telesa. Predočimo si razmerje med delom, ogljikovo kislino v krvi in dihanjem. Vsled dela se tvori ogljikova kislina in to

odvzemajo pljuča krvi ter jo odpravljajo na prosto. Čim več dela, tem več ogljikove kisline in dihanja.

Vsled pomnoženega dela in v toliko tudi povečanega presnavljanja se tvori večje množine ogljikove kisline, srce hitreje poganja kri do mišic, da jim prinese hraniva in kisika ter odvede narastlo ogljikovo kislino.

Največje delavne svote dosega telo pri delu, ki je razdeljeno na zelo veliko šte-

vilo mišic. Tako izvršujemo delo, ne da bi ena mišica, ki prihaja v poštev, preveč delala ali se utrudila.

Tako zvišanje najuspešneje dosežemo z hitrostnimi vajami (Schnelligkeitsübungen) v najrazličnejših oblikah. Dihljaji se poglobijo, prsni koš se vsled zelo močnega delovanja dihalnih mišic širi na vse strani, dalje se dihljaji pomnožijo za dvakrat ali tudi več v časovni enoti; obdržijo pa svoj enakomerni ritem. Pri hribolazenju, živahnem korakanju v ravnini, počasnem teku nastopi opisano zvišanje dihljajev. Če te hitrostne vaje toliko v hitrosti omilimo, da more povečano dihanje sproti izločevati vso nastajajočo ogljikovo kislino, postane hitrostna vaja vztrajnostna vaja (Dauerübung), ki jo lahko nadaljujemo dolgo časa, če hitrosti ne povečamo. Vztrajnostne vaje so silno sredstvo za jeklenjenje naših pljuč; do 2700 l zraka se pri taki vaji ventilira v eni uri. Kolikšno delo pljuč izpričuje ta številka!

Drugačna pa je slika, če najhujšo hitrostno vajo, kjer nam gre za višek hitrosti, nadaljujemo. Število dihljajev naraste na 50–60 in čez, ogljikove kisline v krvi je vsled silnega dela toliko, da je organizem ne more več izločiti niti z najhitrejšim dihanjem. Vdih postane daljši, izdih krajši. To gre do gotove meje, kjer mišičje pričinja odpovedovati.

Pri tem so pljuča napolnjena s krvjo, telesne žile so pa prazne, obraz je bled; vse dihalne mišice različno in silno delajo. Trebušna prepona se giblje silovito, kar tudi čutimo kot bolečino, večinoma na levi strani. Usta so odprta, nosnice se močno tresejo. Tekoč, kakor pravimo „lovi sapo“, „ne more priti do sape“. Vsoto vseh teh pojavov imenujemo utrujenost v dihanju (Atemnot ali Atemsteigerung), ki nastane vsled prenapolnjenja krvi z ogljikovo kislino in drugimi snovmi.

Če vajo prekinemo ali vsaj hitrost zmanjšamo, ko začutimo utrujenost v dihanju, postane kmalu vse zopet normalno. Če tega ne storimo, se lahko nezavestni zgrudimo; tudi smrtni slučajji so se že prigodili.

Izmenjava plinov v pljučih.

Zrak, ki nas obdaja, je mešanica plinov. Največ je dušika, potem kisika, prav malo ogljikove kisline. Izdihani zrak je bogatejši na ogljikovi kislini, ki je je 100 krat več kot v zraku, ki ga vdihavamo. Kisika pa ima manj. Dušik izdihamo tak in toliko, kolikor smo ga sprejeli.

Z izdihanim zrakom izločujemo tudi vodne pare, o čemer se lahko prepričamo,

če dihamo proti mrzli stekleni plošči, ki se orosi. Vode iztočimo potem dihanja 360–640 g v 24 urah.

Škodljive primesi v zraku.

Nikjer drugje ni toliko prilike, da delujejo gotove škodljivosti na kri kakor baš v pljučih; tu stopa kri takorekoč na dan in od zunanjega zraka ga ločijo le stene kakor las tankih žilic. V pljučih lahko prehajajo v kri vsakovrstne snovi, zlasti seveda strupeni plini.

V vsakem prostoru, kjer se nahaja več ljudi in kjer se ne skrbi za izmenjavo in osvežitev zraka, se vsled izdihavanja pomnoži množina ogljikove kisline in se tako zmanjša množina kisika. Ogljikova kislina je za nas zelo škodljiva; biti ji mora pa že več odstotkov v zraku, preden jo začne sprejemati kri v se.

Ne napravljata pa slabega zraka samo pomanjkanje kisika in ogljikova kislina, ampak tudi še drugi hlapi in plini. Človek in žival oddajata venomer iz sebe vodno paro, znoj in črevesne pline. Znoj se pri ljudeh, ki ne gledajo na snaznost, razkraja in iz njega nastajajo smrdljive, hlapljive snovi. Koža mora biti čista, zakaj tudi s kožo dihamo; to je, da oddajamo skozi kožo vodo in druge snovi. Zato morajo biti pare, luknjici v koži vedno proste, čiste, da se kožno dihanje gladko vrši.

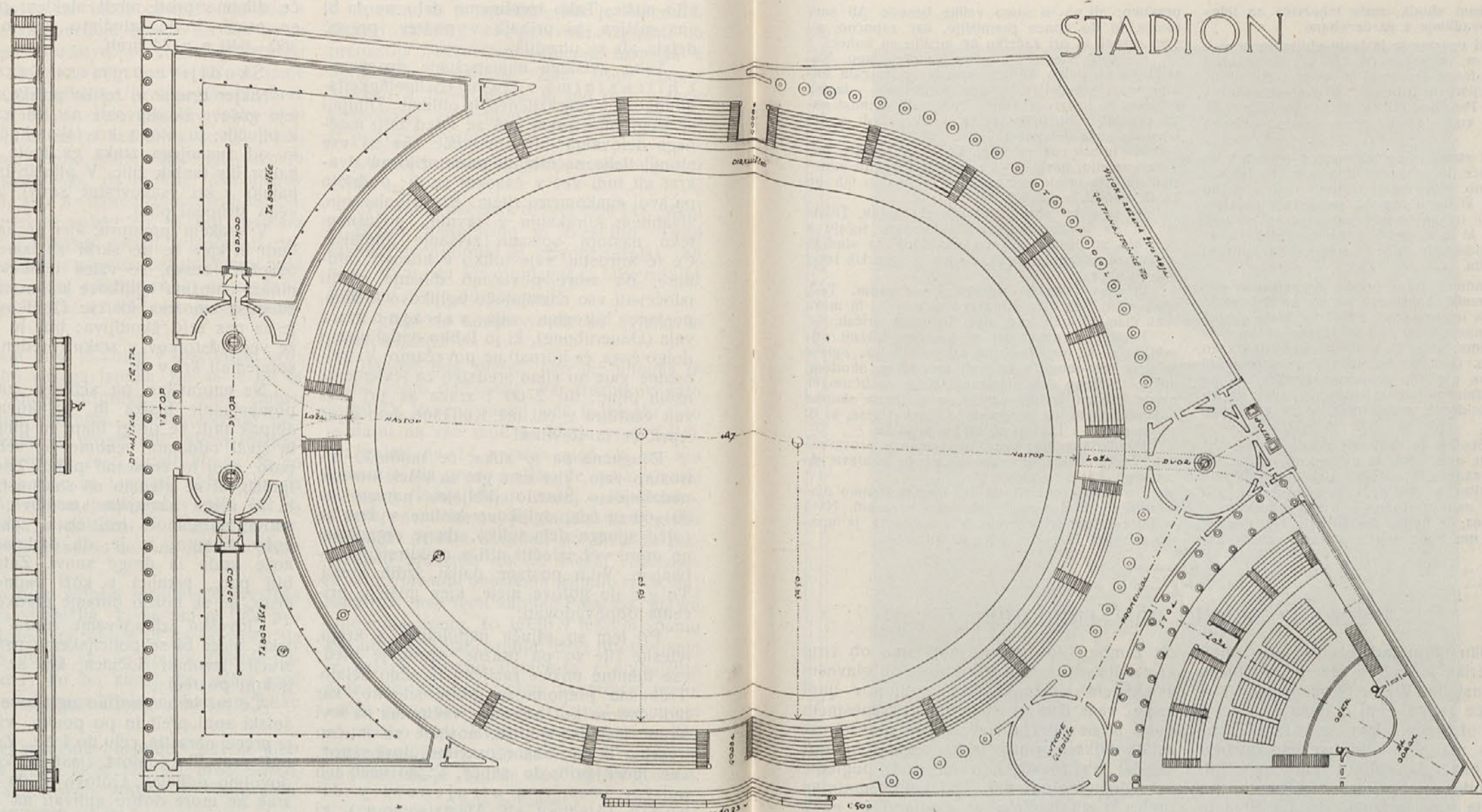
Človeško izhlapevanje mora biti dosti jako, sicer bi se policijskemu psu ne posrečilo izvohati zločinca, kar se mu mnogokrat posreči.

Če merimo množino ogljikove kisline v šolski sobi pred in po pouku, vidimo, da je precej narastla, celo do 1,2%. Zrak slabša tudi prevelika toplota, zlasti še, če ne more dovoljno odhajati. Gotovo je, da pokvarjen zrak ne more dobro vplivati na naše telo, kar tudi čutimo, če stopimo iz svežega zraka v zaduhlo sobo. Nasprotno pa je dognano, kako ugoden vpliv ima na nas čist, svež zrak.

Druga zelo škodljiva primes v zraku je raznovrsten prah, majhni telesni delci, ki jih je v našem ozračju vse polno. Virov za proizvodnjo praha je vse polno; razne rudninske snovi razpadajo in se rušijo, življenje in vrvenje na cestah spravlja velikanske množine praha in drugih razpadin v ozračje.

Zelo fin prah se nahaja v zaprtih prostorih in tak prah je veliko bolj škodljiv kot oni na cestah, kjer je že solnce s svojimi žarki uničilo vse škodljive kali.

Če posijejo v razmeroma temen prostor zlati solnčni žarki, zapazimo, kako plavajo

v zraku milijoni najmanjših delcev, ki so skoraj, da bi jih stipali. In tak zrak mi vdihavamo! In še nič se nam ne studi! Je pa tak zrak v primeri z onim čistim po

poletnem dežju kakor umazana voda proti kristalnobistremu vrelcu. Umazane vode ne pijemo, nečist zrak pa vdihavamo! Kakšno nasprotje!

•••••

Graditev orlovskega stadiona.

Dve sliki vidite v tej številki Mladosti.

Prva vam podaja načrt novega telovadišča, ki se gradi v Ljubljani in ki se imenuje z grško besedo stadion. Stari Grki so namreč s posebno ljubeznijo gojili telovadbo in športne igre, ker so vedeli, da razumno negovane telesne vaje z mogočno silo, blagodejno vplivajo tudi na vzgojo dušne plemenitosti in lepote. Telovadba ni sama sebi namen, temveč hoče z discipliniranostjo in harmonijo telesnih gibov doseči tudi v duševnih lastnostih

harmonijo in discipliniranost. Tudi Grki, ki so tako gojili telovadbo in šport, so hoteli potom telesnih vaj vplivati na dušo in njen razvoj.

Za velike javne nastope so zato zgradili trajna telovadišča in igrišča, kjer se je zbiralo grško ljudstvo ter občudovalo spretnost in izurjenost telovadcev ter igralcev. Ta igrišča so bila zidana v obliki podolgovatega kroga, ki je imel kroginkrog mnogo vrst sedežev, srednji prostor pa je bil za igralce, telovadce, borce itd.

Po grškem vzorcu tudi danes gradijo telovadišča povsod, kjer mnogo goje telovadbo in šport. Tako imajo Nemci že mnogo trajno grajenih stadijev, kjer se leto za letom vrše veliki javni nastopi.

Pri nas tega toliko bolj pogrešamo, kolikor bolj prodira smisel za telovadbo in čim bolj rastejo naše telovadne čete. Čehi so lansko leto postavili velik lesen stadion, ki je bil samo za en nastop in se je potem moral podreti in les prodati. Stal je 80 milijonov naših kron (po tedanji valuti). To je ogromna vsota in človeku se je skoro zdi škoda za eno samo prireditev.

Zato smo pri nas premišljevali, kako bi se dalo zgraditi trajno telovadišče, pravi grški stadion, prvi v Sloveniji, ki bi delal čast orlovski organizaciji, njeni podjetnosti, požrtvovalnosti in naprednosti. Mislili smo: za tisti denar, s katerim postavimo ogromne lesene tribune, ki jih moramo na to zopet podirati in morda z izgubo prodajati,

zgradimo pol trajnega stadija. In lotili smo se naloge.

Osnovala se je v ta namen posebna zadruga, katere odbor naj ima samo to nalogo, da zgradi stadion. Ime „Stadion“ nosi zadruga po namenu, ki ga ima.

Delo se je takoj pričelo. Za dolgo dobo let se je vzel v najem svet, ki leži na Dunajski cesti nasproti sportnega igrišča „Primorje“. Velika ugodnost tega prostora obstoji v tem, da je pogreznjen za nekaj metrov v zemljo, rob pa tvori že naravne tribune in bodo radi tega stroški znatno manjši. Ko je bil prostor zagotovljen, je odlični arhitekt izdelal umetniški načrt, ki ga vidite pred sabo.

Če gledate proti Ljubljani, imate na levi strani Dunajsko cesto, s katere vodi najprej skozi vrsto mogočnih stebrov (prerez vidite v načrtu v skrajni levi strani) in visoko živo rezano mejo veličasten vhod, ki je v začetku širok, pa se vedno bolj oži proti predoru pod ložo na telovadni prostor.

Na levi in desni vhoda imate taborišča za telovadce in telovadkinje z garderobami.

Telovadni prostor je jajčaste oblike in meri v dolžino 147 m, v širino pa 113 m. Kroginkrog arene (telovadnega prostora) je najprej dirkališče, potem pa stojišča in tribune z 10 vrstami sedežev (betonirano). Prostora bo za 40.000 gledalcev. Za tribunami bo vodila široka cesta, za njo pa visoka živa meja.

Na desni strani je projektirano v ostrem kotu letno gledališče, ki se bo gradilo šele, ko bo vse drugo izvršeno. Silno bodo poživili vso zgradbo visoki topoli, ki bodo v malih presledkih nasajeni ob cesti okoli tribun (mali krogi na desni strani). Na prostoru, ki je nasproti letnemu gledališču, se bodo lahko postavile mize in stojnice za pokrepčila in poživila.

S stadionom si bo orlovska organizacija postavila spomenik, kakršnega ni in ne bo imela nobena druga organizacija. Prijatelji bodo gledali s ponosom, nasprotniki pa s spoštovanjem na naše mlade, podjetne fante, ki si upajo ustvarjati tako velike načrte. Orel, ki bo mogočno razprostil svoja krila na pročelju ponosne zgradbe, pa bo vsem neštevilnim potnikom Dunajske ceste klical: To naredi pridnost, požrtvovalnost in vztrajnost naših fantov.

Bratje! Stadion je velika preizkušnja naše discipliniranosti, naše moči in vztrajnosti. Je pa tudi naša častna zadeva. Pred očmi cele Slovenije smo začeli z gradbo, ki bo prva v naši državi, vsa Slovenija — nam naklonjena in nenaklonjena — bo zrla na nas, če bomo dovršili, kar smo začeli. Po stadionu nas bodo merili: ali smo res to, kar

pravimo, ali pa so samo velike besede. Ali smo možje, ki do konca premislijo, kar začetno, ali smo otroci, ki pri začetku ne mislijo na konec.

Denarnih sredstev nimamo na razpolago. Naredili bomo toliko, kolikor nam bo pomagala naklonjenost prijateljev, v prvi vrsti pa — lastna pridnost in požrtvovalnost. Tudi naklonjenost naših prijateljev bo toliko večja, kolikor bolj se bo izkazala naša delavnost.

Sto in sto rok rabimo. Treba je kopati, odvažati zemljo, nasipati — pozneje dovažati material itd. Sto in sto rok rabimo in imamo jih po naših orlovskih odsekih.

Druga slika nam kaže orlovski kuluk. Dijaki zbrani na organizatoričnem orlovskem tečaju v St. Vidu, so prihiteli za en popoldan na stadion ter kopali, nalagali, vozili, da jim je v curkih tekkel pot po obrazu.

In tako dohajajo odsek za odsekom. Tudi predsestvo Orlovške podzveze ni izvzeto in mora vsak član odslužiti svoj ših. So ga že pričeli.

Brate pozivamo, naj se posebno bližnji odseki, ki se še niso javili za orlovski kuluk, oglase in sicer čele mogoče še pred katoliškim shodom, da bo izvršeno vsaj planiranje. Kdor ne bi mogel, naj se odkupi. Daljnji odseki pa naj bi se skupno odkupili s tem, da bi preskrbeli nekaj lesa, ki bi se ali postal v Ljubljano, ali pa prodal.

Povdarjamo pa: kuluk oz. odkup je prostovoljen. Torej nikogar ne silimo. Čast pa zahteva, da izvršimo, kar smo začeli.

Do katoliškega shoda bo izvršeno samo planiranje, da bodo mogli telovadci nastopiti. Nato se bo z delom nadaljevalo. V nekaj letih je upamo dovršiti. Bog živi orlovski kuluk!

•••••

Jezero iz asfalta na Trinidadu.

Na otoku Trinidad ob severni obali Južne Amerike je veliko jezero, sestoječe iz samega asfalta. Viktor Ottmann nam poroča sledeče zanimivosti o njem:

Iz Port of Spain, glavnega mesta Trinidada, smo napravili izlet na jugozapadni košček otoka, da vidimo eno največjih naravnih čudes sveta. Po večurni vožnji po zalivu Paria smo prispeli do La Brea in čoln nas je pripeljal na breg. Prvi pogled nas je osupnil: sicer je Trinidad zelo bujen, tukaj je bilo pa vse prazno, pusto in nerodovitno. Le malo smo videli rastlin, nobenega drevesa, nobene ptice, nič ljudi. Zemlja je črnkastorjava, kakor izžgana, zrak napolnjen z ostrim duhom po smoli. Po visoki žični železnici drkajo neprestano košare v notranjost otoka in prihajajo nazaj napolnjene s kladami črne mehurnaste tvarine, ki jo pogoltnejo tovorni parniki. Nevoljni in molče opravljajo črnci svoje delo, le nenavadno visoka plača jih drži tam, tako je tam vroče in toliko ja tam mrzlice; La Brea je med najbolj nezdramimi kraji sveta.

To, kar prinašajo košare in sprejemajo parniki, je sirovi asfalt, tak, kakor nam ga

da zemlja. Po polurni hoji smo ob viru, ki napaja neprestani tok košar, ob glavnem asfaltskem jezeru. Koliko milijonov ljudi se pač vsak dan spreha po velikomestnem tlaku in ne vprašajo se, kaj je pravzaprav asfalt, odkod prihaja in kako ga dobivajo! Vendar pa včasih kdo na cesti pogleda, kako polagajo nov tlak. Tedaj vidi temnorjav prah, ki ga sipljejo na podlogo in ga z razbeljenimi zabijači tolčejo v trdo maso, ali pa ga kuhajo v kotlih in valjajo po podlogi. Ta prah je mešanica čistega asfalta z žgano smolo in peskom. Kaj pa je asfalt? Beseda je semitska in pomeni zemeljsko smolo, rudnino, ki je v ozkih stikih s petrolejem, je mehka, zelo lahka in gorljiva. Najbrže je nastal asfalt iz petroleja, ki se mu je pridružil kisik. Že stari Egipčani so ga poznali in so ga uporabljali pri balzimiranju mrličev, a šele sredi preteklega stoletja so ga začeli uporabljati za pokrivanje cest; lahko se da raztopiti, potem je pa zelo trden in obenem elastičen. Dobivajo asfalt le redkokje v večjih množinah, večinoma v votleninah vulkaničnega kamenja. Najvažnejša nahajališča so na Siciliji, na Francoskem, v Zedinjenih državah v Severni

Orlovski kuliuk. (Fot. Avg. Zaletel.)

Ameriki, v državi Bermudez v Venezueli in v jezeru na Trinidadu.

Izraz „jezero“ za nahajališče asfalta na Trinidadu ni čisto pravilen, kajti to niso tekoče mase asfalta, temveč velikanska približno krogasta kotlina s premerom 700 do 800 metrov, do vrha napolnjena s trdo zemeljsko smolo. Ime „jezero“ ima kotlina najbrž zato, ker je semintja prevlečena s plitvimi tolmini, tako da vidimo od daleč navidez veliko jezero in asfaltne plošče, plavajoče po njem. Stopimo pa lahko na površino asfalta brez vsake bojazni, popolnoma varno; rudnina je večinoma že popolnoma strjena, tu in tam še malo mehka, le včasih vre ob razpokah vroča smola ven. Zoprni duh po smoli, povzročujoč bolečine v glavi se umorno razprostira po ravnini, prežeti od velikanske vročine. Noben beli delavec ne bi mogel tukaj trajno vzdržati, to morejo le vročine navajeni, zelo močni črnci z otokov Trinidada in Barbada. Par sto jih je razdeljenih po jezeru in s cepini odkopujejo zemeljsko smolo od površine, nakar jo omenjene košare peljejo do morja.

Mislili bi, da bo asfaltna kotlina kljub veliki razsežnosti vendar kdaj izčrpana. Saj je vendar že Kolumb dal zasmoliti svoje ladje s smolo in od tedaj so vzeli kotlini že velikanske množine asfalta, posebno v najnovejšem času. Večina ameriških mest ima tlak iz trinidadskega asfaltnega jezera. Tembolj se potem čudimo, da se jezero

neprestano dopolnjuje in da ni nobenih votlin na njem, razen tam, kjer asfalt ravno izsekavajo. To je prav najbolj čudovito na tem velikanskem skladišču narave; naj vzamejo iz jezera še toliko asfalta, vedno je do vrha polno, vedno silijo ponoči iz tajne globine nove množine napol mehke zemeljske smole na površje, izpolnijo izsekane votline in se takoj strdijo. Trajno zalogo asfalta v kotlini cenijo na pet milijonov ton; kotlino bi lahko imenovali „zlato“ jamo, ne „asfaltno“. Družba, ki jezero izkorišča, plača angleški trinidadski vladi več milijonov zlatih novcev na leto in ima vendar še velikanske dobičke.

Ne morejo še dobro razložiti, zakaj se jezero tako neprestano dopolnjuje. Vemo pa po vsem ustroju Trinidada, da je bil nekoč del južnoameriške celine in da so ga podzemski prevrtili ločili od nje. Tri vzporedne gorske vrste na Trinidadu so samo podaljšek celinskega gorovja. Zato mislijo, da prihaja dopolnitev od južnoameriške celine sem, kjer mora biti v globini ogromna zaloga smole, ki jo pritisk po zveznih cevah prisili k odtekanju do prvega izhoda, in ta izhod je kotlina na Trinidadu. Nekaj podobnega vidimo na otoku Sahalin ob sibirski obali, tudi jezero, ki je pa napolnjeno s čistim petrolejem, ki neprestano doteka.

Zelo bi si želeli tudi mi tak neprestan tok v zlato se spreminjajočega asfalta ali petroleja!

○○○○○○

Duhovit mož je dejal: „Človek je tako velik, kot so velike njegove misli.“ Naš Finžgar pa je isto pokazal sledeče: „Ne tako!“ — in je pri tem stegnil roko visoko nad tla; „— ampak tako merimo človeka“ in je položil dlan navpik na čelo.

○○○○○○

„Ti nisi svet . . .“

Illemo Cameli pripoveduje v svojih spominih (Izpovedi socialista): „Ravno v onih dneh (po izpreobrnitvi) so me seznanili z nekim gospodom, ki je vžival visok sloves. Govoril je takoj z veliko zaupnostjo z menoj in mi je gorko razlagal svoje načrte za ustanovitev mladinske naselbine, kjer naj bi se dečki vzgajali po čisto naravnih načelih, brez meščanskih konvencij, in me je prosil, naj mu sledim in ga podpiram pri njegovem delu. Več dni sem omahoval, ker so se mi njegove misli zdele malo čudaste. Toda slikali so mi moža z rastlinsko

hrano. Jaz pa v opazovanju njegovega obnašanja v malih stvareh nisem prišel do prepričanja o njegovi svetosti. Ko sem ga nekega jutra videl, kako se je trudil z nervozno razburjenostjo, da bi odprl neke iz nepazljivosti zaprte duri, sem rekel jasno in odločno sam pri sebi: „Ne, ne, ti nisi svet, ti nisi niti gospod svojih živcev.“ Zato sem postal nezaupen napram njemu in njegovim podjetjem. Suhi „Ne“ je prišel iz mene, ko me je ob svojem slovesu polednjič vprašal: „Ali boš prišel?“

○○○○○○

ORLOVSKI POROČEVALEC

O mednarodnih tekmah katoliških telovadnih organizacij, katerih so se tudi naši Orli z velikim tehničnim in moralnim uspehom udeležili, bomo poročali prihodnjič.

Zgodovinske anekdote II. zvezek. Zbral dr. Vinko Šarabon, 1923. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Cena Din 16.— Anekdote so kratke dogodbe, ki so se v resnici zgodile, ali pa, ki naj bi se bile dogodile. Vsaka anekdota naj ima za mislek, nauk, duhovitost. Drugi narodi imajo cele zbirke anekdot, ki so točno opredeljene na čas, na posamezne stanovne, kraje itd. Dr. Šarabon je začel tozadevno pri nas šele orati ledino

in priobčeval je v Mentorju nekaj poučnih in zabavnih prigod. Z drugim zvezkom svojih zgodovinskih anekdot, ki so izšle razmeroma jako hitro za prvim zvezkom, nam je dal knjižico, ki čmerne razvedri, vesele napravi razposajene, žalostne spravi v dobro voljo. Anekdote so vestno prebrane in preresetane in kar nam nudi pisatelj, niso vsakdanje šale, ampak dobro preiščene dogodivščine, ki so v celoti usmerjene v poučno smer. In to daje Šarabonovi zbirki posebno vrednost. Knjižica bo v sedanjih resnih, težkih časih zašla v zadnjo gorsko vas in nam nudila marsikatero vesele urico prijetnega odpočitka in vesele zabave.

IZ KRAJA V KRAJ

Stari trg pri Ložu. Naš odsek in okrožje je zadela huda izguba. V sredo dne 18. julija je umrl v Leonišču v Ljubljani vlč. g. župnik Ivan Kromar. Z njim je izgubil naš naraščaj dobrega voditelja, odsek in okrožje pa jako delavnega člana in odbornika. Ko smo se poslovili od njega pred odhodom v bolnico — nam je želel mnogo uspeha na naši okrožni prireditvi dne 15. julija s pristavkom br. tajniku: „Le pridno delajte — še bomo delali skupaj pri našem Orlu“. Še med najhujšo boleznijo se nas je spominjal, bodril nas in nam obljuboval svojo pomoč. Bog je pa v svoji modrosti drugače ukrenil. Vzel ga je k sebi, da mu da plačilo po zaslugi. Mi ga ohranimo v blagem spominu, Tebe, dragi gospod župnik, pa prosimo, spominjaj se svojih Orlov in cele naše organizacije ter nam izprosi pri ljubem Bogu vstrajnosti na potu do cilja. Počivaj v miru! Mi Te ohranimo v hvaležnem spominu!

Bloke. Ker so naše Bloke precej visoko postavljene in nas burja celo v letnem času prav pošteno obira, si je gotovo kdo mislil, da je naš odsek, ki je bil ustanovljen lani 8. sept., zmrazil, ali da ga je naša burja kam odnesla. A da temu ni tako, naj pokažejo naslednje vrstice. Ob ustanovitvi je štel naš odsek 36 rednih članov in enega starešino, sedaj imamo pa še 21 rednih članov in 3 starešine. Nekateri so odpadli kot suhe veje, trije so odšli 1. maja k vojakom, ki se pridno oglašajo in ne morejo biti dosti hvaležni, da so bili prej v odseku. Nekateri so pa stopili med podporne člane. Imamo tudi dva ustanovna člana. Od naše ustanovitve smo imeli trikrat skupno sv. obhajilo v krajih; dvakrat smo se udeležili procesije v krajih. Sodelovali so člani tudi pri igri, ki jo je napravilo tukajšnje izobraževalno društvo. Organizatorično tekmo smo imeli skupno z starotrškim odsekom pri nas, tehnično pa v Starem trgu. Izidi pri obeh tekmah so za naš odsek kot začetnike še precej zadovoljivi. Telovadba je bila zimski čas dvakrat na teden, po Veliki noči pa enkrat. Sestanki zimski čas dvakrat na mesec, sedaj enkrat. Pripravili smo si drog, kroge, iz lesa eno vrv in 10 telovadnih oblek. Krojev imamo 19, ki so vsi last članov. Naše delovanje nam zelo onemogoča to, ker nimamo lastnih prostorov; zasilne prostore imamo v stari šoli, v kateri nam je občina prepustila eno sobo. Na zgradbo novega toliko potrebne doma si skoro ne upamo misliti v teh težkih časih. 29. junija smo imeli celodnevni tabor z javno telovadbo. Nastopili so prvič naši Orli in Orlice pri telovadbi.

Pri cerkvenem govoru nam je govoril lepe besede g. vseučiliški profesor dr. Rožman, na taboru pa g. ravnatelj Žaren in br. Lavrič iz Sodražice. Z mrakom je bila cela prireditev končana ter se je ljudem zelo dopadla. Čeravno nas je dopoldne po malem kropil dež in nas je pri sv. maši na Studencu prav pošteno obrila burja, smo bili vendar ves dan zadovoljni in dobre volje. Vrli Bunarci so nam podarili 10 lepih mlajev, fantje pa so jih pripeljali in nam jih pomagali postaviti. Obojim iskrena hvala! Na katoliški shod upamo, da pošljemo 10 telovadcev, vsi drugi se pa udeležijo v krajih. Iz tega kratkega poročila se vidi, da naš odsek ne spi, ampak počasi giblje. Priznamo, da nismo pri prvih, a zadnji tudi nečemo biti. Vsem članom ključemo: ostanite zvesti odseku in trdni v svojih načelih, naj nikdar ne omaja nikakršna ovira in pridobite še katerega novega člana, da bode naš odsek res zbirališče dobrih in poštenih fantov in kraj poštenega veselja in prave izobrazbe. Bog živi!

Raka pri Krškem. Dne 17. junija smo ponovili nad vse uspešno telovadno akademijo. Naravnost občudovati smo morali fante in dekleta, da so mogli v tako kratkem času dobiti toliko izurjenosti v telovadbi. Kdor je bil navzoč, je moral uvideti in priznati, da je „Orle“ organizacija, ki se ne široko-usti, temveč dela, dela za resen napredek.

Na programu, ki je bil nekoliko preobširen, so bili govori, telovadba, deklamacije in petje. Nastopali so člani, deški naraščaj, Orlice in gojenke. Vsi pa so prav častno rešili svojo nalogo. Veliko dovršenost pa so pokazali člani pri izvajanju obeh skupinskih prostih vaj in pri izvajanju prostih vaj za l. 1923. Ljubko sta vplivala tudi krasno prednašan govor in deklamacija Orliča in pa deklamacija male gojenke, kateri je prav v ta namen zložila sestra tajnica lično pesmico. Oba mala govnika sta žela s strani občinstva veliko priznanje. Veliki vtis sta napravili tudi deklamaciji „Bog živi“ (dr. Pregelj) in „Posvetitev“ (Mohorov).

Tudi Orlice so pokazale spretnost pri izvajanju prostih vaj v splošnem pa tudi veliko pridnosti. Slabo izvedene so bile nekatere pevske točke, kar je pripisovati utrujenosti telovadcev.

Pred Veliko nočjo smo priredili tridnevne duhovne vaje za fante, ki so se prav dobro obnesle. Vodil jih je č. g. pater lazarist Tummpej iz Ljubljane. Duhovnih vaj se je udeleževalo redno 30–40 fantov zjutraj in zvečer kljub napornemu delu, ki so ga tedaj imeli po vinogradih. Fantje so

z velikim zanimanjem poslušali govornika in vestno izpolnjevali vsa njegova navodila. Č. g. pater je imel svoje govore v društveni sobi. Hvaležni za njegovo veliko požrtvovalnost in njegove zlate nauke se mu tem potom še enkrat prav iskreno zahvaljujemo. Tako vidimo, da se da marsikaj doseči — samo dobre volje je treba! Bog živi!

Groblje pri Domžalah. Tudi v našem izobraževalnem društvu smo ustanovili orlovski odsek. Dne 10. junija t. l. nam je govornik iz Ljubljane v prekrasnih besedah orisal pomen in namen te velevažne, mladinske organizacije. Vpisalo se je takoj 17 fantov, a danes nas je že 22. Odbor ima redno sejo vsako drugo nedeljo in sicer ob 1/8. zvečer. Rednih telovadcev je 12, ki imajo vsako sredo in soboto telovadbo od poldevetih do desetih. Fantovski večeri so v poletnem času na 14 dni in sicer ob ponedeljkih. Pri teh je jako zanimivo. Predsednik nam razlaga „Zlato knjigo“, nakar se po vsakem odgovoru razvije živahna debata.

Naraščaj ima telovadbo vsako nedeljo in vsak praznik od poldesetih do poldvanajstih. Vpisanih jih je 30. Pri telovadbi so jako pridni, zlasti pa nestrpnost čakajo „Orliča“!

Upamo, da bo Bog blagoslovil naše delo, in kličemo vsem bratom Bog živi!

Orlovska srenja Marija-Nazarje. Komaj so se odcepili od okrožja 3 najoddaljenejši odseki, da se združijo pod imenom „Orlovska srenja Marija-Nazarje“, že so si zavihali rokave naši fantje, kajti vedeli so, da bo treba sedaj delati resno in požrtvovalno, če bomo hoteli okrožju kaj pokazati. Vzeli so si pred oči stavek iz pesmi: „Fantje, važna naloga nas čaka, v boj za načela kliče dolžnost“. . . in res dobro so zadeli. Tiho in neutrudljivo so se začeli pripravljati že sredi marca za prireditev v Gornjemgradu, skrajni točki Štajerske proti Kamniku. Vršili so se razni tečaji, revizije, skupne telovadbe — torej splošna priprava. Sredi aprila, ko so bili sigurni za nastop, se je pričela agitacija po obeh dolinah od Mozirja do Gornjegograda. Čimbolj se je približeval dan prireditve, slabše je postajalo aprilsko vreme, a vendar to ni strašilo naših fantov. Ko je napočil 29. april, so bili pripravljeni vozovi in bratje so veselo peli in se pomenkovali proti Gornjemgradu, kjer nas je čakalo prosvetno društvo, da sprejme prvič v starodavnem trgu našega mladega Orla. Lepo je govoril predsednik društva, kojemu se je zahvalil načelnik srenje, nakar so bratje Orli zapeli našo pesem „Dvignite Orli“. Sprevod se je pričel proti farni cerkvi, kjer je bila skupna sv. maša. Celotno pot so peli fantje orlovske pesmi, pa tudi grajska godba se je to pot dobro odrezala. Dosti je bilo zaničljivih pogledov, toda niso se bali bratje. Naša srenja je ena najmanjših v savinjskem okrožju, a to pot so pokazali bratje disciplino in požrtvovalnost, kajti sprevod je vseboval 58 krojev (članov, članic in naraščaja) in poleg teh še precej polkrojev in civilnih Orlov. Popoldne ob 3. uri je postalo v gradu našega preljubega škofa dr. A. B. Jegliča vse živo. Ljudje so napolnili dvorano do zadnjega kotička in s tem pokazali, da čutijo za našo organizacijo. Spored prireditve same je bil zelo pester. Vadile so se vse letošnje vaje ob klavirju. Mala Orličica iz Nazarjev je deklamirala „Orličica sem mala“. 1. točka sporeda je bila naša himna, ki so jo peli bratje enoglasno v pozoru. Tudi pevski zbor M. Nazarje, ojačen z gornjegrajskim in z drugimi pevci, je nudil lep užitek. Br. srenjski tajnik je imel navdušen govor. Med gledalci so bili tudi naš provincijal franč. dr. Regalat Cebul, preč. g. dekan gornjegrajski in mnogo druge duhovščine. Orlovski poštar, ki se je po

mnenju Šoštanjčanov pri njihovi akademiji prav dobro odrezal, nas to pot ni nič počastil. Zaključek prireditve je tvoril lep pohod vseh telovadcev in telovadk. Po končani akademiji, ki je rodila bogate sadove in mnogo navdušenja, so se naši Orli zadovoljni zopet vrnili v svoja gnezda.

Vrhnika. Stojimo na stališču: čim večji program — tem več dela, in čim več dela — tem več napredka. Treba je, da si privzgojimo pravi ponos, ker brez njega ni napredka, ampak spe fantovske sile. Letos smo se odločili za odsek nastop 27. maja in okrožno prireditev 1. julija. 15letnico obstoja našega odseka moramo posebno za odsek dostojno proslaviti. K temu nas sili zgodovina vrhniškega odseka. To naj bi bila obenem tudi predskušnja za okrožni nastop, kakor bo okrožni nastop skušnja za nastop O. P. Povdarjam, da je prireditev zgodaj spomladi važna, ker nas za vse druge nastope ob času pripravi.

Že tekme so pokazale, da dolžnost v precejšni meri vršimo. Za vse to pa je bilo treba lani od septembra in celo zimo delati podlago v organizatornem in izobraževalnem oziru pri fantovskih sestankih. Naprej je pa šlo vse samo, vse je zahtevalo delo in samozaveš fantov telovadcev.

Odsekom, ki želijo iti po naši poti, svetujem dobro mero ponosa. Ponosni moramo biti, kakor je ponosna lahko naša organizacija po pravici z ozirom na velike uspehe dela.

Vrhnika. Vrhniško okrožje obstoji iz srenj Horjul in Logatec. Horjulska dela precej dobro, druga nič. Okrožje skuša nadomestiti drugo s svojim delom.

Nastop za kat. shod se je pripravljal in se je izvršil pri preizkušnji ob okrožnem nastopu takole: O. P. je določenih vrhniškemu okrožju 150 telovadcev (kateri bi imeli nastopiti že pri okrož. nastopu), nastopilo jih je pa le 110 iz okrožja. Odsek Horjul: določenih 25 telovadcev, nastopilo jih je 17, odsek Sv. Jošt: določenih 10, nastopilo 9, odsek Polhovgradec: določenih 10, nastopilo 9, odsek Vrhnika: določenih 40, nastopilo 34, odsek Logatec: določenih 25, nastopilo 18, odsek Borovnica: določenih 30, nastopilo 20, odsek Brezovica: določenih 10, nastopili 3 telovadci.

Okrožju manjka 40 telovadcev: odsek Horjul 8, Sv. Jošt in Polhovgradec po 1 telovadec, Vrhnika 6, Logatec 7, Borovnica 10 in Brezovica 7. — Bratje, kje so telovadci? Kajne, nekaj jih kljub vsem odredbam premagala komodnost in so prišli nastop rajši samo gledat, nekaj jih je pa v resnici manjka.

Odsek Borovnica je imel 14 dni pred okrožnim nastopom svoj drugi izredni občni zbor. Odsek Sv. Jošt in Polhovgradec sta pokazala znak discipline. Pri drugih odsekih premalo dolžnosti in discipline.

Da nastop ni bil prav dober, je krivo, ker smo morali vse delo izvršiti zadnji dan in še takrat kar posili graditi konec telovadišča kar v vodi, kar je ob nastopu — pri rajalnem pohodu in prostih vajah zelo oviralo. Na orodju razpolaga okrožje s precej dobrimi telovadci. S skupinskimi vajami smo malo prehiteli. Ves nastop dopoldan tudi kakor popoldan je bil dober in krepek izraz precejšnje moči.

Bog živi!

Bratske pozdrave pošiljajo iz Negotina bratje vojaki: Joža Brtoncelj (Kropa), Janko Voljč (Vrhnika), Janez Ješe (Mavčiče) in Kalan Andrej (Škofja Loka) sta že odšla nazaj domov v civil; iz Mavrovih Hanov Ivan Korošec (Bled), tam od Krive Palanke pa Prekmurec Janez Vogrin (Bogojina).

Erman & Arhar

mizarstvo

Št. Vid nad Ljubljano 4

Priporočava se za vsakovrstna stavbna in pohišvena dela.

Načrti, proračuni brezplačno.

Stalna zaloga pohištva.

Cene nizke.

Postrežba točna.

Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje!

Ljudska posojilnica

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, Miklošičeva cesta 6, pritličje
v lastni hiši, nasproti hotela „Union“ za frančiškansko cerkvijo

sprejema hranilne vloge in vloge v tekočem računu in jih obrestuje po

5%

brez kakega odbitka, tako da sprejme vsak vložnik od vsakih vloženih 100 kron čistih 5 kron na leto.

Za nalaganje po pošti so poštnohranilnične položnice na razpolago. — Skupno stanje vlog je bilo koncem novembra l. 1922 nad 110 milijonov kron. — Rezervni zakladi znašajo nad 1 milijon kron.

Naročajte naše časopise:

„Slovenec“ „Domoljub“ „Bogoljub“

najboljši slovenski dnevnik.
Mesečna naročnina Din 12.—

najbolj razširjen slovenski
tednik. Polletna naročnina
Din 12.—

prvi slov. nabožni mesečnik,
glasilo Marijinih družb. Pol-
letna naročnina Din 7.—

Naslov za naročila:

Ljubljana, Kopitarjeva ulica 6.

Denar meče proč

vsak član I. delavskega konzumnega društva, ki hodi kupovat potrebno blago za obleko drugim in pozabi, da ima njegova lastna zadruga izbero dobrega in cenega blaga. V lastni zadrugi boš vedno in najceneje postrežen.

Svoji k svojim!

Orli, orlice podučite v tem smislu tudi svoje prijatelje.

Orli!

Zavarujte svoje življenje, poslopja in premičnine le pri

Vzajemni zavarovalnici
v Ljubljani Dunajska c. 17

PODRUŽNICE: Celje, Breg 33;
Zagreb, Pejačevićev trg 15; Sara-
jevo, Vrbanja ulica 4.

„Mladost“, glasilo Orlovske Podzveze v Ljubljani, izhaja 1. v mesecu. — List izdaja konzorcij „Mladosti“ v Ljubljani. — Upravništvo je v Ljubljani, Ljudski dom (pisarna O. P.) — Tiska tiskarna „Tiskovnega društva v Kranju“. — Uredništvo: Ljubljana, Ljudski dom, Orlovska podveza. — Odgovorni urednik: Jožko Lindič.

Naroča se pri upravništvu „Mladosti“ (Ljubljana, Ljudski dom). Stane: za člane (skupaj s članarino Podzveze) mesečno 2·50 Din (pri skupni pošiljki na odseke), za vse naročnike, ki jo dobijo na svoj naslov: letno 30.— Din. Posamezna številka stane 2·50 Din. Za naročnike izven Jugoslavije po dogovoru.

Dopise je treba pošiljati na urednika, ne na upravništvo. Dopisi, ki pridejo uredniku v roke po 10. v mesecu, se odlože za prihodnjo številko.

Inserate sprejema upravništvo.

„INDUS“ D. D. PREJE CARL POLLAK

Tovarna za usnje, vseh vrst čevljev (posebej za telovadne čevlje) in gamaš v LJUBLJANI.

Društvena nabavna zadruga v Ljubljani (Ljudski dom)

Priporoča:

Sukno m po	Din 222·50
Garniture za surke po	50 —
Klot za podlogo m po	60 —
Trdo platno za podlogo m po	20 —
Ruš za srajce m po	19·50
Ruš za srajce m po	26 —
Rdeče volneno blago za srajce m po	115 —
Rdeče volneno blago za srajce zelo fino m po	123 —
Čepice, volnene po	35 —
Čepice, volnene finejše po	50 —
Usnjati pasovi po	32·50
Rdeči gumbi za ovratnike	3 —
Kokarde za čepice po	1·50

Peresa za čepice po	2 —
Šopki za naraščajske čepice po	1·50
Telovadne hlače po	125 —
pri naročilu najmanj 10 kosov po	120 —
Telovadne hlače, srednje kakovosti po	85 —
pri naročilu najmanj 10 kosov po	80 —
Telovadne majice št. 2 po	32 —
„ „ „ 3 „ „	36 —
„ „ „ 4 „ „	40 —
Telovadni čevlji po	80 —
Pasovi k telovadnim hlačam po	13 —
Pasovi za naraščaj po	12 —
Valaške po	20 —

Knjige in tiskovine: Zlata knjiga (Din 10—), Poslovnik (Din 8—), Mladinske in telovadne igre I. in II. del (po Din 5—), Spomini orlovske mladosti (Din 3—), Blagajniški dnevnik za odseke (Din 6—), Zapisnik sej (Din 25—), Blok za podporno članarino (Din 3—), Poslovne pole za članarino, Vložni zapisnik, Staležna knjiga za redne člane, Staležna knjiga za podporne člane, Statistika za telovadbo (po Din 0·50).

Tiskovine za Čebelico: Kako se vodi Čebelica (Din 2·50), Blok za vloge (Din 7—), Blok za dvige (Din 7—), Blagajniški dnevnik za Čebelico (Din 6·50), Knjiga vlagateljev (Din 6·50).

Vse proti takojšnjemu ozir. predhodnemu plačilu!

Cene neobvezne!

Cene neobvezne!